

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/I. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

V valovih nedoslednosti.

Štiripresna deteljica demokratov, klerikalcev, radičevcev in muslimanov se pripravljajo k naskoku na vladno. Toda te priprave so dolgočasne, brez prave podlage in zatoorej že vnaprej obsojene v pogubo? Kaj potem? Osebito si morajo to vprašanje postaviti naši dični mladini, ki so s svojim glasilom zbegali vse svoje zveste pristaše. Ni treba posebej povdarjati, da so vse pripovedke o skorajšnjem koncu radikalne vlade in senzacije mladinev le politična voda, po kateri bi demokratiški strateg radi splavali na površje. Človeku se kar milo stori, ko opazuje napore teh ponesrečenih parlamentarnih vojskovodilcev, ki se ne plašijo najdrznejših izmišljotin in niti smešnosti.

Uvideli so, da se njihove vrste redčijo in uvedli metode, o katerih je »Jutro« dne 8. januarja 1921, ko so demokrati še »komandirali«, pisalo sledeče:

»Ni ga hvaležnejšega in lažjega posla v Jugoslaviji nego biti političen kritik. Reci vsakemu državljanu, da je osel, vsakemu politiku, da je afarista, strankam, ki sodelujejo pri vodstvu države, da so korupcijske organizacije, imenuj vse ukrepe vlade bedarijo, vsak korak, ki ga stori država sramoto, vsak davek rop, trdi, da je ni države na svetu, ki bi bila bolj nazadnjaška, bolj slabotna, nego je Jugoslavija, postavi se na nadstrankarsko stališče in povej, da je edino pametno, da se vsi tega držijo — pa si patrijot in modrijan in povrh ti porečejo vsi, ki so ravno taki modrijani (in teli je zelo, zelo mnogo), da imaš prav in da je to resnično in prav, kar si povedal. Resnično pa je tudi: ko bi bili v naši državi merodajni ti modrijani, bi bil Jugoslavijo že davno — vrag vzela.«

Lepe besede so to, tega ne bo nihče tajil, kakor ne bo tudi nihče tajil, da postopajo naši »državotvorniki« mladini ravno tako, kot so tedaj postopali oni demagogi, ki so jim bile te besede namenjene. Toda časi se spreminjajo in končno — namen posvečuje sredstva. Namen pa je gotovo lep: vreči radikalno vladno in splezati po hrbtih 70 radičevcev in 21 klerikalnih tigrov na vladne stolce, to je vendar vabljivo. Sancta simplicitas! Kako lepo si to demokrati predstavljajo. 20 + 70 bo klonilo glave, da se oddahne 50 demokratiških vladaželjnih poslancev. Radičevci po poročilih »Jutra« itak ne nameravajo v vladno, marveč jo bodo samo podpirali; oblast si bodo razdelili samo

demokrati in klerikalci, in sicer tako, da bodo mladini »komandirali« v Sloveniji, klerikalci pa v Makedoniji. Morda pa vendar ne bo tega verjel noben Slovenec, ki je čutil na svojem hrbtu klerikalni bič? Ko bi bili mladini pametni, bi vsako vest o opozicijskem bloku in zvezi s klerikalci sploh zamolčali, kajti vsakemu zavednemu naprednemu Slovencu je jasno, kaj bi smel od te zveze pričakovati. V Sloveniji bi vihтели kaplani in fajmoštri svoj bič in »Jutrovo« lajanje bi utihnilo, ker bi po dogovoru moralo molčati. Ne, zato se napredni Slovenci ne bodo ogrevali.

Tudi ni za napredne Slovence baš privlačna »Jutrova« doslednost. O tej naj pričajo sledeče besede, ki jih je »Jutro« napisalo o svojih najnovejših zaveznikih, s katerimi skušajo vreči sedanjo narodno vladno, dne 9. februarja 1921 in še mnogo in mnogokrat: »Mi smo stalno trdili, da je klerikalizem protinarodna politična struja, ki zlorabljač verski čut skuša nad narodom uveljaviti duševno, gospodarsko in s tem politično gospodstvo Rima. Napram temu so se klerikalci izgovarjali, da je socialna struja v narodu, ki si je vzela v program uresničenje Kristove etike. To dokazuje jasno, da je glava klerikalizma izven narodne države in seveda ž njo lahko pride v razpor in odkrit boj. V tem slučaju so pristaši v naprej vezani, po ukazu verstva: korakati morajo proti lastni domovini.« In dalje »samoobramba veleva, da se pobije na tla klerikalizem, če treba z železno pestjo.«

Sedaj pa vprašamo »Jutro«: Odkdaj ste revidirali svoje stališče? So-li pogajanja s klerikalci ona železna pest, ki jih bo pobila na tla? Odgovorja-li vaša gonja proti naprednim elementom — nazorom, ki ste jih izrazili v gori omenjenem članku? Zakrijte si obraz in priznajte: peccavi.

S svojim početjem in pisanjem si dajejo mladini najslabše spričevalo. In vse to, da bi zaustavili pokret, ki se je razvil med Slovenci za radikalno vladno in proti mladini. Čudno je, da vsevedni demokrati ne spregledajo, da se bliskoma bližajo svojemu koncu in da jih najnižja demagogija ne bo rešila gotove propasti. Le škoda je, da tako pisanje in širjenje senzacij zatemnjuje pogled slovenskemu narodu, ki je pač po svoji tužni preteklosti zaslužil kaj boljšega.

Kakšna vloga pripada v tej borbi radikalni stranki v Sloveniji, ne bo težko uganiti. V svoji sredi mora združiti vse one razsodne Slovence, ki so nasprotniki klerikalizma in obsojajo početje onih, ki bi se iz pohlepa po vladi zvezali s samim vragom. Radikalna stranka je mogočna stranka, kar dokazuje že dejstvo, da še vedno kljubuje vsem onim, ki bi se radi polastili vlade v svoje strankarske svrhe. Veličina in moč radikalne stranke nudi vsem njenim slovenskim pristašem jamstvo, da se bliža konec demagogov, ki se igrajo z dobrim slovenskim ljudstvom.

Radič.

Vodja defetističnega bloka, veleizdajalec naših državnih in narodnih interesov, v inozemstvu se skrivajoči Stjepan Radič ima kljub svojem nestalnemu značaju vendar eno stalno potezo v svojem »delovanju«.

Komu ni znano, kako je Radič v težkih in najtežjih časih sviral srbsko borbo za osvoboditev izpod avstrijskega jarma? Medtem ko je nahujšana frankovska druhal besnela po zagrebških ulicah in na nečloveški način uničevala srbske trgovine in hiše v kulturnem Zagrebu, je Radič v hrvatski zbornici proslavljal avstrijsko-hrvatskega habsburškega kralja, popeval himne avstrijskemu cesarstvu in še na pamet mu ni prišlo, da bi razdiral gn'o Avstrijo. Tedaj pač ni imel za seboj hrvatskih kmetov, ki so na svojih ramah težko čutili avstrijsko gospodstvo. Tedaj ni imel Radič v načrtu nobene federacije, ki bi vsebovala razpad Avstrije, tedaj ni širil republikanstva, da bi ž njim izpodkopaval temelje avstrijske oblasti. Bil je zvesto udan habsburškemu dvoru in je visoko spoštoval njegovo železno in nasilno moč.

V onih težkih dneh je govoril Radič v neki vasi blizu Zagreba približno tako-le: Sele potem, ko bomo doživeli razpad srbske vojske in srbskega kmeta pod avstrijskim cesarstvom, bomo mogli računati na mir. Zato je brezpogojno treba voditi borbo do one zmage, ki je v interesu hrvatskega naroda in avstrijsko-habsburške dinastije! Tako je mogel govoriti samo zakrknjen Avstrijec in sovražnik naše svobode.

In sedaj? Po petih letih življenja v naši svobodni državi je Radič federalist, republikanec, rušilec države, veleizdajnik, sploh vse, kar kdo hoče in to samo zato, ker je ostal po mišljenju še vedno Avstrijec in sovražnik Srbov. Avstrija, njegova zaščitnica, ki jo je proslavljal v knjigah, pesmih in govorih, je razpadla, in zmagali so Srbi, največji sovražniki avstrijskega samostitva. Ta poteza je ostala stalna Radiču. Vse drugo je vrigel v staro šaro. In tak človek, ki ni ganil z mezinem za naše osvobodjenje, ampak ga je celo oviral in je še danes njegov največji nasprotnik, naj bi odločeval »naši usodi, o bodočnosti naše države? Nikdar in nikoli! Dokler Srbi ostanejo Srbi in dokler bodo živeli Slovenci, se ne bodo izpolnile Radičeve želje. Ni izključeno, da bo Radičevo rovanje še naprej vznemirjalo našo javnost, toda pride čas, ko si bo tudi on razbil svojo glavo ob neprestanem butanju na trdo skalo naše države in narodne skupnosti.

Rv.

Demokratsko varanje javnosti.

Naz naslov »Slovenskega Naroda«.

Naše dnevno časopisje je na splošno tako pristransko, če ne naravnost strankarsko zagrizeno, da velika večina njegovih bralcev niti ne bere več ali manj resnih političnih razmotrivanj, ki takorekoč slučajno zaidejo v ta ali oni dnevnik. Ta indiferentizem časopisnih bralcev za politično razmišljanje in presojanje so zakrivali listi sami, ker polagajo večjo važnost na dnevne politične spletke, kakor pa na splošno važne in pomembne dogodke v notranji politiki, ki jih navadno absolvirajo s telefonskimi poročili iz drugih, tretjih ali bogsigavedi iz katerih poročevalskih ust.

Tako večalimanj resno politično razmotrivanje je zašlo v št. 51 »Slov. Naroda« pod geslom: »Za jako državno voljo, za odrejeni pravec notranje uprave, za točno zunanjo zamisel, za gospodarsko inicijativo, za splošno delavnost!« Človek bi mislil, da bo članek zadovoljil resnega političnega bralca s konkretnimi, pozitivnimi predlogi, vrednimi razmišljanja. Toda nič tega. Članek vsebuje precej nespretno nagromadene trditve dnevne politične polemike, kakor je običajna v opozicijskem časopisju. Trditve so navedene brez vsakega dokaza in pričajo ali o člankarjevi neinformiranosti, ali pa — kar je verjetnejše — o njegovi strankarski zaslepljenosti, ki se je z ozirom na »neodvisnost« lista skrila pod krinko dobrohotnosti državi. Ker je poleg tega članek anonimen, mora veljati kot izraz uredništva, oziroma političnega vodstva »Slov. Naroda«.

Članek vsebuje neposreden napad na sedanjo vladno in posreden napad na Narodno radikalno stranko, kateri očita nesposobnost za državno vodstvo! Sicer priznava sedanji vladi nekaj inicijativnosti, razumnega programa in točne smernice glede zakonodaje, financ in v malem obsegu zunanje politike, toda vse drugo ji apodiktčno odreka, zlasti glede notranje politike.

Člankar trdi, da je prepustila vlada notranjo politiko zlasti v prečanskih krajih prostemu toku, kar je povzročilo snovanje opozicijskega bloka, ki ogroža dosedanje državno politiko, še predno je mogla pokazati svoje realne zmožnosti v narodni samoupravi. To svojo trditev kratkoma zavaruje s stavkom: »Ugotovljeno je, da vlada nima v notranji politiki nobenega določenega pravca!«

Nasproti tej in pozneje sledečim trditvam ugotavljamo — pa ne na »Narodov« način — sledeča dejstva:

Ali je mar nemarnost in odstopanje od pozitivnega vladnega programa, da je sedanja radikalna vlada s svojim doslednim in brezpogojnim izvajanjem državne ustave, ki ne pripušča nobene razprave o političnem edinstvu države in naroda, kar je obenem kardinalna točka načelnega političnega pro-

grama Narodne radikalne stranke, obvarovala državo pred raznimi nevarnostmi in nesrečami, ki bi jo zadele in pretresle njene temelje, ako bi bile imele razne opozicijske skupine — med katerimi so tudi elementi, ki sploh ne priznavajo naše države — »prost tok« pri svojem centrifugalnem delovanju? Ali ni mar zadosti določen pravec notranje politike v zmislu ustave, da so radikali očistili vladno in izločili iz nje vse one, ki niso imeli točnih smernic glede notranje politike? To vendar ni odstopanje od pozitivnega programa, kar najbolje dokazuje dejstvo, da so oni, katerih sodelovanje je odbila radikalna vlada, danes očiti revizionisti in da se družijo celo s skupino protidržavnih elementov! »Slov. Narod« se v svoji »neodvisnosti« boji imenovati demokrate, ki so po njegovi trditvi za politiko protirevizijonizma. S takimi trditvami — in take so tudi vse ostale — hoče »Slov. Narod« kot neslužbeno glasilo demokratske stranke premotiti svoje bralce v korist demokratskega stališča napram sedanjemu notranjemu položaju. In to istočasno, ko poroča na isti strani in v isti številki o sestanku šefov opozicijskih klubov v svrhu ustanovitve opozicijskega bloka, ki naj bi se vstvaril na podlagi zahteve po reviziji ustave, kako naj bodo istočasno za politiko protirevizijonizma. Take trditve pač ne morejo izhajati iz neinformiranosti, temveč iz strankarske zaslepljenosti in slepomišljenja, ki je itak značajna lastnost demokratske politike.

Dejstvo je, da so danes demokrate revizionisti — kar je poročal tudi »Slov. Narod« — in da so izdelali svoj revizionističen načrt. To resnico je »Slov. Narod« previdno zamolčal, ker bi sicer takoj v prihodnjem stavku obsodil demokrate in sebe. Zato se tudi ni upal imenovati demokratske stranke. »Slov. Narod« piše: »Revizionističen pokret je v bistvu nekaj anormalnega. On je znak politične nezrelosti in nerealnosti federalističnih voditeljev, ki mislijo, da se s trmoglavostjo in rušenjem lahko postavi državo na glavo.« Tako je obsodil »Slov. Narod« demokratsko politiko, katere voditelji so njegovi lastniki in duševni očetje. Ta način varanja javnosti ni samo slepomišljenje, temveč perfidno igranje z državljani, ki še niso izgubili potrpežljivosti.

Vse ostale trditve in očitki »Narodovega« člankarja so ravno tako neosnovani, oziroma temeljijo na zlobi in tudi na domnevi, da je javnost nepoučena in da se pusti prevariti z zavistimi besedami in lažnjivim zatrevanjem.

»Slov. Narod« in z njim vsi demokrate naj bodo prepričani, da bo Narodna radikalna stranka tudi v bodoče dosledno in energično nadaljevala svojo državno politiko v smeri notranje konsolidacije v skupnem interesu Srbov, Hrvatov in Slovencev.

odklonila tudi italijanske zahteve za podpiranje italijanskih teženj v zapadni Afriki proti Angliji.

+ Rusija proti Društvu narodov. Kakor poročajo »Izvestija«, bo sovjetska vlada odklonila vabilo za vstop v Društvo narodov, ker »smatra Društvo narodov kot sredstvo v rokah velikih narodov za zatiranje malih. Sicer pa je ta zadeva še preurjenjena.«

+ Za indijsko samoupravo. Angleška vlada je imenovala posebno komisijo v svrhu proučavanja položaja v Indiji. Člani komisije so tudi parlamentarci. Londonsko časopisje pravi, da pomeni ta komisija prvi korak v smislu indijske zahteve po samoupravi.

Potreba discipline.

Disciplina je lepa lastnost v društvu. Njen vpliv je blagotvoren v vsakem oziru. Disciplina mora vladati v vsakem društvu brez ozira na to, ako ima društvo moralne ali materialne dolžnosti v državi.

Njen blagotvorni vpliv se ne vidi nikjer tako, kakor ravno v političnih strankah. Mnogim imponira disciplina zlasti v Narodni radikalni stranki.

Vročar narava našega naroda, bujna domišljija našega ljudstva sta povzročili že mnogo nepriilik v političnih strankah. Ljudi v strankah so razni nazori, interesi in pogosto se dajo posamezniki zapeljati od malenkostnih motivov. Brez discipline ne more obstojati nobena stranka.

Načela radikalne stranke in njen program, ustvarjen na podlagi teh načel, so moč, ki drži skupaj člane. Načelno stališče je najmočnejša vez, ki veže radikale v zajednici.

Medvojni in zlasti povojni časi so dali ljudi, ki se hočejo na vsak način pregrešiti proti vsaki disciplini. Iznenadenja so torej mogoča in naravna, ker marsikdo ne umeva pravilno značaja in načela discipline. Načelo ni kakšen pojem, ki se ga more kupiti, kakor blago na trgu. Še manj pa je načelo stvar dobre volje, po kateri bi se mogel kdo odločiti za to ali ono.

Načela so stalna pojmovanja življenja, države in naroda. To je pri človeku zdrave pameti prepričanje, ki se ne more menjati kakor obleka. Človek živi za to prepričanje in se trudi, da udeležuje v danih razmerah program na podlagi prepričanja.

Nezadostno razvit čut strankarstva more marsikoga zapeljati na kriva pota. Radikali smo imeli precej nepriilik radi takih ljudi v ustavotvorni skupščini. Med temi je bil tudi dr. Momčilo Ivanič, dokler ga ni stranka izključila. Nezadostno razvit čut strankarske discipline more ljudi lahke domišljije dovesti do mnogih nepremišljenih dejanj.

Kaj je dolžnost takega človeka? Da izgine, kar je še nekaj več nego so osebe. In to je stranka. Stranka, ki ima tako velike naloge kakor radikalna, ne more dovoliti, da bi se v njenem življenju godilo nekaj, kar bi jo slabilo.

V petih letih po osvobojenju je moral vsak spoznati, da nam je neobhodno potrebna velika guvernementalna stranka v svrhu državne ureditve in okrepitev. Sposobnost vršiti to nalogo pa ima samo Narodna radikalna stranka. In ker je stvar taka, potem ni treba omenjati, da tisti, ki ruši disciplino in složno delo v radikalni stranki, ni samo proti stranki, temveč tudi proti državi.

Ako je kdo tekom časa spremenil svoje mišljenje in se v tem ali onem pogledu drugače orijentiral, potem naj stopi pred svoje tovariše in naj jim razjasni svoja mnenja. Ako ostane sam, potem naj se pridruži mišljenju večine, potem naj ne rovari proti stranki. To je edina prava pot za vsakega člana, ki je v resnici pristaš strankinih načel. Kdor dela drugače, se zna zgoditi, da gre stranka mimo in preko njega, kajti stranka in njena načela so prvo, potem in precej potem pridejo šele osebe!

Podpirajmo lastno časopisje! Zato se naročujmo na „Radikalni Glasnik“!

Iz zunanje politike.

+ Uradništvo v Franciji. Ministrski predsednik Poincaré je v svojem govoru v parlamentu izjavil, da bo vlada brezpogojno odpustila vsakega uradnika, ki bi se ndeležil kake stavke.

+ Francija odklonila zvezo z Italijo. Mussolini je predlagal Franciji zvezo v svrhu razširjenja italijansko-španske sredozemske zveze ter je stavil sledeče predloge: Francija naj vstopi v italijansko-špansko zvezo in naj dobavi italijanski jekleni industriji potrebne rude, da se more italijanska produkcija zvišati za milijon ton. Italija pa bi podpirala francosko stališče pri reparacijskih pogajanjih. Francija je to ponudbo odklonila, ker neče prelomiti sporazuma z Anglijo. Francija je

Iz notranje politike.

Verifikacija radičevskih mandatov. Verifikacijski odbor je na predlog radikalov verificiral vseh 20 radičevskih mandatov, katerih poverilnice so bile izročene te dni narodni skupščini. S tem radikali niso samo vršili točno parlamentarne predpise, temveč so tudi dokazali, da je v interesu države, ako pridejo radičevski poslanci v narodno skupščino ter prisežejo kralju in ustavi. Situacija nikakor ni tako zamotana, kakor pišejo nekateri listi, ki jim je več za senzacionalno kakor pa za resnico.

Mesoglasje v demokratični stranki. Vsakemu, ki le količkaj zasleduje naše domače politične razmere, je znano, kako spreminja demokratiška stranka smernice svojega notranjepolitičnega programa. Nobene doslednosti in nobene resnosti nimajo demokrati pri izvajanju svojega strankarskega programa. Kakor hitro se spremeni položaj, že hitro s prirojenjem in spreminjanjem svojih programatičnih načel. Beograjski demokrati z Davidovičem na čelu so v praksi že pozabili pa narodno edinstvo in njihovi listi pišejo neprestano o različnih načinih revizije naše državne ustave. Zato ni čudno, da beograjski demokrati simpatizirajo z Radičem in da polagajo tako važnost na njegove neresne in meglene izjave. V nasprotju z beograjskimi pa branijo hrvatski demokrati in zagrebški demokrati isti narodno edinstvo in državno ustavo ter obsojajo Radičeve početje. Zlasti zagrebški demokrati »Riječ« je v ostrem nasprotju z beograjskim demokratičnim časopisjem. To je bilo razvidno tudi v zadnjem času, ko je šlo za uresničenje »opozicijskega bloka«. Hrvatsko demokratično časopisje je odprto svarilo pred »heterogenimi opozicijskimi elementi Radičevega kova«, ki bi v slučaju bloka silno škodovali že itak slabim demokratičnim poželjam. Neresne in zmešane pisave ljubljanskega »Jutra« ni treba niti omenjati. O takozvanih slovenskih demokratihi bi se moglo k večjemu reči, da sploh ne vedo, kaj so in kaj pravzaprav hočejo. Njihovo širokoustenje je izpopolnjuje splošno mesoglasje in neorientiranost v demokratični stranki, ki izgublja na terenu, odkar spreminja svoje nazore, kakor ji bolje kaže, kar pa ji seveda ne bo pomagalo ne za sedaj in ne za bodočnost.

Demokratični defetisti za Radičeve protidržavne početje. Beograjska »Politika« je skušala na svoj način pokriti in ublažiti znani radičevski komunike proti državi, ki je v bistvu nesramen napad na ugled naše države. Drugod bi državna oblast že davno postopala z avtorji takega komunikeja po predpisih kazenskega zakona, pri nas pa, kjer pravijo, da Srbi nasilno ravnaajo s Hrvati in Slovenci, vlada v tem oziru nerazumijiva poslušljivost. In vendar je trdnost države, da se zavaruje pred podobnimi napadi. Zdi se, da iščejo naši odgovorni državniki s popuščanjem omiliti politične razmere v onih krajih, kjer so preveč napete vsled demagoštva posameznih ljudskih tribunov, ki se radi svojih starih grehov proti narodu nočejo uživet v dejanski položaj. Toda tudi mera popustljivosti mora biti enkrat polna! S takimi »komunikacijami« kakor je bil zadnji v Zagrebu, se ne sme naša država nikdar več oškodovati na ugledu pred svetom. Zlastno pri tem je tudi to, da skušajo demokratični defetisti potom takozvanega »neodvisnega« časopisja ublažiti protidržavne zločine hrvatskih republikancev. Znano je, da se poslužujejo gotove vrste demokrati beograjske »Politike«, ki velja splošno kot »neodvisen« dnevnik, za napade na Narodno radikalno stranko, ker mislijo, da bodo potom »neodvisnega« časopisja mnogo bolj škodovali radikalom, kakor pa potom svojih strankarskih istov. Vse to pa le dokazuje demokratično nemoralo in politični defetizem. Tudi slovenski demokrati se »poslužujejo« — »neodvisnega« — »Slo. Naroda« za več ali manj perfidne napade na radikalno stranko. Razlika je le ta, da so v tem slučaju demokrati pravi in edini lastniki »Slov. Naroda« in da se iz strahu pred še večjim nazadovanjem lista ne upajo v njem odkrito nastopati po načinu beograjske »Politike«. Toda perfidnost je ista in morda še večja.

Volilci proti demokratičnemu poslancu. — Okrožni odbor demokratov v Sabcu je poslal Vojo Veljkoviču pismo, v katerem mu sporoča, da mu ni treba več prihajati v Sabac, ker ne more biti več kandidat in ne more biti izvoljen za narodnega poslanca.

SLS v laseh z avtonomisti. Časopisje SLS brenka neprenehoma na avtonomistično struno, ki le po izjavah njegovih voditeljev izključna last SLS. Spočetka so šli naši klerikalci z roko v roki s takozvano skupino Prepeluhovega »Avtonomista«, v zadnjem času pa se je pričel javen boj med obema skupinama Prepeluhovi avtonomisti, ki zasledujejo svoje lastne cilje po Radičevi ideologiji, nočejo več delati t'ake klerikalni avtonomiji

in hrepenijo celo po svojem parlamentarnem zastopniku. To pa seveda ne more biti vseč SLS, ki proglašajo avtonomijo za svoj patent. Pa še nekaj jih vznemirja! Klerikalci se namreč upravičeno boje več ali manj prikritih zvez med Prepeluhovimi avtonomisti in Stjepanom Radičem, ki hodi v njihov zelnik ter jim grozi z obračunom pri prihodnjih volitvah. Vse to pa jih ne ovira pri njihovem paktiranju z Radičem. Dvoličnost njihove politike glede naših notranjih razmer je še največ škodovala njim samim. Zato so v škripeli in se naravnost boje volitev, ki bodo za SLS zasluženo plačilo, ako bodo njeni voditelji nadaljevali svojo dvorazno politiko.

Naši Slovaki in radikalna stranka. Kakor znano, so imeli Slovaki meseca oktobra lani v Novem Sadu zborovanje, na katerem so sprejeli resolucijo, katere glavna misel je bil sporazumno delo radikali. Posebna deputacija je šla v Beograd, kjer je stopila v zveze z merodajnimi osebnostmi radikalne stranke. Kakor nam sedaj poročajo iz Beograda, so nekateri radikalni poslanci proučili spomenico Slovakov in jo predložili Glavnemu odboru radikalne stranke v svrhu odobrenja. Upamo, da se bodo mogli Slovaki v kratkem udeleževati na programu Narodne radikalne stranke.

Zapiski.

Preuranjeno veselje.

Demokratično časopisje, predvsem ljubljansko »Jutro«, ki kar poskakuje od veselja, je že naznanilo senzacionalno vest o razdelitvi ministrskih sedežev bodočega opozicijskega bloka v vladi. S tem nadvse dobro informirano »Jutro« ni samo blamiralo svojih političnih voditeljev, temveč je pokazalo tudi vso svojo neresnost z varanjem ostalih opozicijskih skupin. Komaj so se gospodje pomenili o obrisi »skupnega nastopa«, se že koljejo med seboj. Nedemokratiške opozicijske skupine kategorično demantirajo vsak sestanek načelnikov opozicijskih strank glede razdelitve portfeljev in očita jo demokratom neljalnost in zahrbtnost. Ne samo, da je cela opozicijska stvar še v zraku in da niso izključena iznenadenja med posameznimi opozicijskimi skupinami, je dem. veselje preuranjeno že radi tega, ker obstojajo med opozicijskimi kljub »sporazumu« velika programatična nasprotstva, ki ovirajo uresničenje njihovih težnj. Demokratično poročanje o bodočih ministrih-demokratihi pa priča tudi o nepremagljivi želji po oblasti, ki je edino gonilno sredstvo demokratske politike v opoziciji.

Težava »bloka«.

»Slovenec« poroča iz Beograda, da so vesti o sporazumu glede razdelitve portfeljev podlo varanje javnosti, ker je že iz čisto tehničnih razlogov nemogoče, da bi se položaj razčistil od danes na jutri, ne glede na potrebno rešitev še nekaterih načelnih vprašani. Posebno današnji položaj ni niti najmanj take narave, da bi se tudi v najugodnejšem slučaju moglo vse takoj izreči, kakor pravi Nemec »H. Handumdreh« in v katerem smislu pišejo listi. Te vesti so ne samo brez vsake podlage, temveč so naravnost velike laži. — Nadalje poroča »Slovenec« o izjavi dr. Korošca, ki se je izrazil, da delajo programatične stvari ustvarjanju opozicijskega bloka precej težko. Da, da, so težave in še kakšne!

Greh hrvatske intelligence.

V nekem hrvatskem listu je nekdo zapisal, da so v desetem stoletju Hrvati rešili Srbe pred Bolgari. To bi moglo biti celo res, kajti takrat Hrvati še niso sovražili Srbov ter so se borili skupno proti Turkom. saj je šlo tudi za njihov obstoj. Toda to je bilo v desetem stoletju? I ako je bilo leta 1914, ko so šli na Srbe ne samo Bolgari in Turki, temveč tudi Madžari in Nemci? Takrat ni bilo več Hrvatov iz desetega stoletja! Bolje rečeno, tudi l. 1914 je jedro hrvatskega kmeta razumelo, toda ni razumela hrvatska intelligence, ki je zapejala hrvatsko ljudstvo. Med to intelligence je bil gotovo tudi tisti, ki je napisal poleg gori omenjenega, da niti najučenejši srbski radikali ne morejo razumeti težnje hrvatskega naroda. Pa se moti. Srbi zelo dobro razumejo Hrvate iz desetega stoletja; ne morejo pa razumeti sramotne politike hrvatske intelligence v devetnajstem stoletju!

— **Predsednik Mesinega odbora NRS v Ljubljani sprejema stranke v začasni pisarni Mesinega odbora** (Wolfova ulica 1. I.) vsak torek in četrtek od pol 11. do pol 13. ure.

Radičevska ofenziva v Sloveniji.

Kakor vse kaže, se radičevci resno pripravljajo na volitve ter so že pričeli s svojo ofenzivo v Sloveniji. Zdi se, da bodo imeli pri bodočih volitvah v Sloveniji več uspeha in to na škodo Slovenske ljudske stranke.

Pri zadnjih volitvah je bila njihova kandidatna lista za ljubljansko okrožje razveljavljena radi neke slučajne formalne pogreške, v čemer so izgubili sigurno en mandat. V mariborskem okrožju, kjer so pričeli z agitacijo šele neposredno pred volitvami, je dobila njihova kandidatna lista 10.186 glasov in dva mandata. Radičevci niso pričeli burnih shodov, temveč so agitirali skrivno od vasi do vasi, od hiše do hiše. Njihovo delovanje je ostalo prikrito in zato je njihov uspeh iznenadil vse stranke. Po številu glasov so druga najvažnejša stranka v Sloveniji. V srezu Murska Sobota so dobili 3.496 glasov ter so bili tako najvažnejša stranka. Slovenska ljudska stranka z 2.944 glasovi je ostala daleč za njimi. V petih srezih: Došenja Lendava, Brežice, Ptuj, Šmarje in Ormož so bili na drugem mestu, v srezu Maribor desni breg na četrtem mestu s 537 glasovi. V ostalih srezih so dobili manjše število glasov, najmanj v prevaljskem. Največje uspehe so dosegli torej v onih srezih, ki so najbližji Hrvatski. V oddaljenejših srezih njihovi agitatorji še niso prišli.

Po volitvah se je njihova agitacija ustavila, zadnje čase pa se je pričela ponovno. Zagorski agitatorji se ponovno pojavljajo in agitirajo v Prekmurju, Slov. goricah, Haložah in ob Sotli. Radičevi poverjeniki v Mariboru so prejeli zaupna pisma, v katerih so pozvani na agitacijo in organizacijsko delo. Agitacija se vrši tudi že na Dolenjskem.

Skupina slovenskih avtonomistov, ki se zbira okoli lista »Avtonomist« in katero tvori neklerikalna avtonomistično razpoložena inteligenca, je dosedaj podpirala Slovensko ljudsko stranko v njeni borbi za avtonomijo, toda sedaj se zdi, da bo nastopila samostojno z republikansko-avtonomističnim programom ter bi se pri volitvah priključila Radiču.

Slovenska ljudska stranka je že pričela posvečati pozornost tej nevarnosti. Tudi v splošnem se radičevskemu pokretu ne posveča dovolj pažnje. Šele event. volitve bodo prinesle iznenadenje.

Z druge strani pa se jača zlasti v ljubljanskem volilnem okrožju Šušteršičev pokret posebno v konservativnih krogih Slovenske ljudske stranke. Pri bodočih volitvah bo Slovenska ljudska stranka v nepovoljnem položaju, v slabšem, nego je bila pri zadnjih volitvah, ko ni imela nobenega resnega nasprotnika. Gotovo je, da bo pridobil Radič mnogo njenih pristašev. (»Samouprava«.)

NRS na Hrvatskem.

Iz Zagreba nam poročajo, da se širi na Hrvatskem NRS zelo ugodno kljub vsestranskemu nasprotovanju s strani vseh strank.

Tako se je te dni ustanovila organizacija v Bjelšavcu pri Kutjevu, ki je čisto češka vas. Izvoljen je bil odbor, kateremu predseduje Ivan Adamek. Treba je vedeti, da so radičevci razvili velik teror pri bratih Čehih ter so jim grozili, da jim bodo uničili vse.

V Medku so izstopili najuglednejši volilci iz demokratiške stranke in so vstopili v Narodno radikalno stranko. Ob tej priliki so podali sledečo izjavo: Kot člani občine Šumlianske smo se prepričali, da je Narodna radikalna stranka edina, ki čuva narodne in državne interese ter vodi ljudstvo k srečnejši bodočnosti in napredku. Mi se s programom NRS strinjamo ter smo od danes njeni člani.

Naloge NRS v Sloveniji.

Agilni odbor NRS v Kranju je sestavil in moglasno sprejel

resolucije,

ki določajo v soglasju s programom Narodne radikalne stranke smeri dela, na podlagi katerih naj bi se radikalni pokret v ljubljanski in mariborski oblasti enotno organiziral z ozirom na obstoječe politične razmere.

Akcijski odbor NRS v Ljubljani je dostavil predmetne resolucije vsem krajevnim organizacijam v ljubljanski oblasti in mariborskemu okrožnemu odboru, da zavzamejo svoje stališče napram tem resolucijam.

1.

Narodna radikalna stranka in parlamentarizem.

1. Pozdravljamo in odobravamo dosedanje delo radikalne vlade in izražamo svoje trdno prepričanje, da more samo NRS voditi našo državo na poti do potrebne konsolidacije.

2. Odločno protestiramo proti trditvi, da predstavlja homogena radikalna vlada plemensko nadvlado Srbstva v naši državi. Dasi ima NRS največ pristašev med Srbi, se vendar ena politična stranka ne more istovetiti s srbskim plemenom, kajti Srbi so politično organizirani razven v NRS še v drugih večjih ali manjših političnih strankah, ki pa niso zastopane v vladi. Homogena radikalna vlada je pri dani politični konstelaciji v narodni skupščini samo naravna posledica parlamentarnega režima, po katerem pripada vlada oni stranki, ki razpolaga z izvedbo državnih poslov s potrebno večino v parlamentu. In to so danes samo radikali.

3. Ne moremo dovolj poudariti, kako ogromnega moralnega in gospodarskega pomena je, da smo v državni vladi zastopani tudi Slovenci, krivda, da danes temu ni tako, zadene nas same, ker Slovenci po svoji večini še nismo uvideli, da po splošno veljavnih

parlamentarnih načelih moremo priti pri sestavi vlade samo tedaj v pošte, kadar bomo politično organizirani v tisti stranki, kateri pripada v državi vodilna vloga.

4. Parlamentarni režim nas Slovence naravnost sili, da se politično organiziramo samo v takih strankah, kakor je naša NRS, ki razteza svoj delokrog na celo državo in nam tako omogočuje, da se brati Srbi in Hrvati borimo ramo ob ramo za ustvaritev istih vsem skupnih političnih idealov. Kakor hitro se to zgodi, smemo s popolno sigurnostjo računati na to, da bomo v vsaki vladi primerno zastopani. Nobena druga oblika vladavine Slovence ne nudi tako ugodnih izglede.

5. Zato izjavljamo slovenski radikali, da hočemo braniti parlamentarni režim kot ono obliko vladavine, ki najbolje odgovarja interesom Slovencev. V njem vidimo ne samo garancijo za resnično svoboden in demokratičen razvoj vseh slojev prebivalstva v državi brez razlike plemena in vere, ampak tudi edino pot, po kateri je mogoče združiti dosedaj ločene brate v skupni politični organizaciji v svrhu vzajemnega dela za edinstveno in nedeljivo državo.

Iz tega mora nastati po pravilih vsakega državnega življenja naš novi državni nacionalizem.

Ker smo odločni pristaši ustavnosti in parlamentarizma, smo proti temu, da bi se pereča vprašanja notranje ureditve naše države reševala — kakor predlagajo nekateri — brez parlamenta, ali proti niemu. Ravno tako pa smatramo s parlamentarnega stališča za nedopustno, da se vlada v državi kdaj poveri slučajnim koalicijam takih političnih strank, ki so edine samo v želji, da se revdira sedanja državna ustava, niso pa vsled nasprotujočih si tendenc zmožne dati državi tako vlado, ki bi jamčila za obstanek, miren razvoj in pravi napredek države.

6. Edino možen izhod iz sedanjega stanja vidimo v tem, da se vse stranke v državi brez razlike priznajo k načelu stvarnega parlamentarnega dela in da se reducirajo vse plemenske politične stranke, ki ustvarjajo v državi kaos, onemogočujejo v parlamentu plodno in uspešno delo ter na znotraj in na zunaj ovirajo konsolidacijo države. Da bo bolje, morajo na mesto teh vstopiti v politični boj močne, za celo državo osnovane politične stranke, ki bodo znale v svojem programu združiti upravičene težnje in zahteve prebivalstva v posameznih krajinah z interesi celokupnega naroda, s katerimi morajo biti nerazdružljivo zvezane. Samo takim strankam se sme poveriti vlada, ako nočemo države upropastiti.

NRS kot edina taka velika načelna državna stranka je dolžna politični razvoj v naši državi, posebno v Sloveniji, v tem pravcu z dosledno, tej svrhi primerno premišljeno taktiko in politiko, energično pospeševati. (Nadaljevanje sledi.)

Beda drž. upokoјencev.

(Dopis iz vrst upokoјencev.)

Državni nameščenci s svojimi sedanjimi dohodki trpijo občutno pomanjkanje. To je resnica. Sicer je vlada storila že marsikaj za izboljšanje gnetnega položaja državnih nameščencev in si prizadeva zlasti z izboljšanjem naše valute urediti to važno vprašanje, toda storiti bo morala še kaj, da najde sredstva za potrebno povišanje prejemkov. Vemo, da je to težka stvar za državne finance, ki jih je zavozil demokratiški minister, vendar pa je vsaj upanje, da sedanja vlada v kratkem popravi demokratiške finančne pogoje in da ngodi upravičnim zahtevam državnih nameščencev.

Drugače je z nami upokoјenci. Za nas ne skrbi nihče v nobenem oziru. In vendar bi mi zvesto služili svoji domači narodni državi,

Domovinska ljubezen.*

Domotožje.

Oni, ki živijo neprestano v svoji domovini, niso vedno veliki rodoljubi in domoljubi. Predstavniki javnega mnenja postanejo pozornejši samo tedaj, ko nastopijo izredne razmere v narodnem in državnem življenju. Tedaj vplivajo s svojim čustvovanjem na druge, v katerih se ob izrednih razmerah pojavlja rodoljubje in patriotsko navdušenje. V rednih razmerah pa živijo ljudje po svojih običajih in so mirno razpoloženi.

Toda oni, ki živijo izven svoje domovine, na tujem, čutijo neki primanjkljaj v svojem življenju in so zato pogosto slabo razpoloženi. Čutijo, da jim manjka posebne vrste zadovoljnosti, ki so jo preje uživali v krogu svojih sorojakov. Vsled tega se pojavlja v njih domotožje in si želijo skorajšnji povratek v domovino.

Še večje pa je hrepenenje po domovini v onih, ki jim je prepevedan povratek v domovino. To smatrajo za največjo nesrečo, ki jo zelo težko prenašajo. Mnogi rodoljubi so bili iz nujnih razlogov prisiljeni, zapustiti svojo domovino, toda delali so zanj tudi naprej in so vedno hrepeneli, da se jim omogoči povratek. In kadar so to dosegli, so

smatrali to za največje srečo v svojem življenju.

Nemoralno in nezdravo stanje je, ako kdo pozabi na svojo domovino in postane izdajnik svoje domovine. Take ljudi imenuje naš narod izrodke.

Narodna čast.

Ljudje v katerih so zelo razvita čustva rodoljubja in domolubja, cenijo vrline in zasluge svojega naroda ter lepoto svoje domovine. Oni ne dopuščajo, da bi kdo žalil čast njihovega naroda in rušil njihovo domovino, kar smatrajo za žaljenje svoje osebe in rodbinske časti ter so pripravljeni braniti narodno čast.

Tako se more celokupen narod vznemiriti, ako ga predstavniki drugega naroda omalovažujejo in žalijo, ako grdi in napadajo njegovo domovino. To je večkrat povod resnih spopadov med posameznimi narodi.

Kdor brani čast svojega naroda in ugled svoje domovine, ta brani tudi svojo lastno čast.

Vsak narod, ki želi, da ga spoštujejo drugi, mora čuvati svoje dostojanstvo in braniti svojo čast. Za to je potrebno, da vlada v njegovi državi pravno stanje, da je njegovo družabno življenje solidno, da vlada med državljani zaupanje in ljubezen, da so zvesti svojem narodu in svoji domovini in da skrbijo za kulturni napredek svoje države.

Nacionalizem in vera.

Kjer je v narodu več veroizpovedi, more priti do nesoglasja in mržnje med onimi, katerih versko čustvovanje je bolj razvito ne-

go nacionalno. Ljubezen do svoje narodnosti mora biti večja nego ljubezen do vere. V slučaju velike sile bo razumen človek preje žrtvoval nekaj interesov svoje vere, kakor pa interese svojega naroda.

Kdor iz prepričanja spremeni vero, ostane še vedno poštenjak. Kdor pa zataji svojo narodnost ter se izneveri svoji domovini, tega smatra ves svet za izdajnika, ki zasluži strogo kazen.

Kadar pride do nesoglasja med nacionalnim in verskim čustvovanjem, mora prevladati rodoljubje. Za nas so važnejši interesi naše narodnosti kakor pa interesi naše vere, ki jo izpovedajo tudi drugi narodi. Preje se bomo borili za svojo narodno samostojnost nego za svojo vero.

V srednjem veku so vladale verske, sedaj pa vladajo nacionalne ideje. Takrat so se združevali razni narodi ter se borili za svojo skupno vero. Sedaj pa se združujejo posamezni deli enega in istega naroda, da se borijo za ohranitev in napredek svoje narodnosti.

V narodu, ki izpoveduje samo eno vero, ni nesoglasja med dolžnostmi do vere in dolžnostmi do naroda. Če pa je narod razdeljen na različna veroizpovedovanja, potem se pogosto javlja nesoglasje zlasti med neizobraženci, ki ne morejo dovesti v sklad svojih dolžnosti do naroda in vere. Zato je bilo v prejšnjih časih pri takem narodu mnogo borb, kar je oviralo narodno edinstvo in kulturni napredek v državi.

(Konec.)

* Iz zbirke Srbske kr. akademije — ustanove velikega srbskega prosvetnega dobrotnika Dimitrija Stamenkovića, beogradskega trgovca, ki je v svoji oporoki odredil, da se morajo vse knjige njegove ustanove v lepi vezavi brezplačno razdeliti med srbsko ljudstvo.

ako nas ne bi bila prehitela starost pri delu! Naši prejemki so tako malenkostni, da se čudimo, kako je mogoče, da smo še vedno pri življenju. Kako naj preživljamo svoje družine in svoje nepreskrbljene otroke? Kaj bo z njimi? Ali država ne reflektira na dobro vzgojo otrok upokojencev, ki bodo lahko najkoristnejši med koristnimi državljani?

Ko so bili še na vladi naši demokrati, so nam obljubljali in nas zagotavljali, da bo vlada rešila nas in naše bedne družine iz naravnost obupnega položaja. Na javnih shodih in v svojem časopisu so se zavzemali za nas, na merodajnem mestu pa nas niso hoteli poznati, čeprav so imeli tudi svojega finančnega ministra. Vse je ostalo pri praznih obljubah in pri naših praznih želodcih. Sedaj pa so zopet dvignili svoj glas v svojem časopisu in kritizirajo, zabavljajo in hujskajo, ker vedo, da jim sedaj ni mogoče pomagati. Mi smo sili vednega hujskanja in le obžalujemo, da nimamo Slovenci svojega parlamentarnega zastopnika v veliki radikalni stranki, ki ni zadosti informirana o naših zadevah.

Med nami upokojenci jih je mnogo, ki smo bili vedno zvesti Slovenci kljub avstrijskemu preganjanju. Koliko od nas jih je služilo na eksponiranih narodnih točkah, kjer smo s svojo slovensko zavestjo budili mladenčce, da se je ohranila naša narodnostna meja, ki je sedaj državna meja naše velike narodne države!

Obračamo se javno na našo vlado s prošnjo, naj ne pozabi našega bednega stanja in naj nam po možnosti pomaga. Ker nimamo še Slovenci svojega zastopnika v radikalni stranki, se obračamo na ostale radikalne narodne poslance in jih prosimo, da se zavzamejo za nas.

Državni upokojenci — radikali.

Iz našega časopisja.

Granitna stena.

»Zastava« (Novi Sad): V histeričnem ljubomurju in bolnem hrepenju po oblasti si je opozicija sugerirala, da je prišel čas, ko je treba zrušiti radikalno stranko. Opozicija računa tako-le: radikalna stranka je izvršila velike naloge, sedaj pa lahko gre, kakor oni zamorec, ki je izvršil svojo dolžnost. Te nade so privede opozicijo v čuden položaj. Napram temu pokretu morajo biti radikali duševno opredeljeni. Radikali so prevzeli nase veliko politično in nacionalno odgovornost in oni vršijo v redu svoje velike dolžnosti. Radikalna stranka je granitna stena, ob kateri se lomijo opozicijski načrti. Brezdvomno bo izšla radikalna stranka tudi iz te borbe ojačena in moralno prenovljena.

Neresna opozicija.

Straža (Osijek): Akcija opozicijskega bloka je zelo nevaren eksperiment, pred kakršnim se resni politiki varujejo. Pri nas pa se zdi, da je v politiki najmanj resnosti. To se je pokazalo v zadnjih petih letih. Ako se more tako delati, kakor dela sedaj g. Davidović, katerega delo odobrava tudi g. Pribečević, potem se ne more več govoriti o resnem političnem delu pri naši opoziciji. Ako je tej opoziciji prav, da govori o možnosti Radičevega nasledstva za Pašićem, potem ne preostaja nam radikalom in vsem drugim zavednim Srbom, Hrvatom in Slovencem drugega, nego da ustvarimo močno fronto, ki se bo borila proti uničevalcem naše države.

Načela in ljudje.

Odjek (Zagreb): V nobeni državi se ne bi moglo zgoditi, da bi se državotvorni elementi lotili uzakonjenja protidržavne borbe in da bi s polno paro delali za pomnožitev teh vrst. S tem je g. Davidović popolnoma zapustil svoja programatična načela, ki jih je do sedaj zastopal. Pri vseh politikih, ki jim je za srečo svoje lastne domovine, katerim je narodno in državno edinstvo več nego osebna ambicija, velja aksiom: če padajo načela, morajo pasti tudi ljudje. Ako bi imel g. Davidović količkar doslednosti, bi moral izvajati posledice radi tega svojega koraka.

Prazen strah.

»Virovitičanin« (Virovitica): Opozicijski blok je fraza, s katero nas pitajo naši »politiki« zato, da jim ni treba delati za ljudstvo. Hoteli so preplašiti radikale, da bi popustili in izpustili iz rok krmilo državnega broda. Toda radikali so kot izkušeni politiki takoj spoznali ta prazen strah in frazo, se nasmehnil, ter nadaljujejo svoje resno in za državo koristno delo. Da so imeli resni in izkušeni voditelji Narodne radikalne stranke prav, to je danes že vsakemu jasno.

Dopisi.

Radikalna zabava na Jesenicah.

Nedavno so priredili vrli jeseniški radikali zelo lepo uspelo zabavni večer z izbranim programom. To je bila prva podeželska radikalna zabava v Sloveniji, ki nam je pa vendar jasno dokazala, kako globoke korenine je zajela ideja radikalizma v slovenskem narodu.

Ob pol 9. uri zvečer se je začel izvajati program, ki ga je otvorila gđ. Božena Vebrova z lepo narodno deklamacijo pred mnogobrojnimi radikalnimi pristaši, ki so napolnili vse prireditvene prostore. Na njihovih obrazih se je izražalo zadovoljstvo in vzhlečnost. Gromek smeh je izzval originalen komik g. Kveder, železničar, ki je s svojimi originalnimi šalami izvrstno zabaval občinstvo. Najlejša točka sporeda pa je bil nastop triletnega dečka Radka Rostoharja, ki je deklamiral sledeče verze:

Majhno sem sicer še dete, vendar od ljubezni vneta, mi srce za vez gori. Da bi zdravi in veseli, dolgo radikalcu še živeli. To vam Ratko vaš želi, živijo Nikola Pašić! Živijo dr. Niko Županič! Živeli radikalcu!

Nato je predsednik organizacije NRS g. Veber držal pozdravni govor.

Kot zastopnik Akcijskega Odbora je posetil zabavo g. Branko Vukmanović, ki je v imenu g. dr. Niko Županiča, predsednika A. O., pozdravil prisotne goste, ter v jedrnatih besedah razložil pomen in važnost prireditve.

Nato se je razvila prijetna domača zabava s plesom, ki je trajala do zgodnjih jutranjih ur.

Za lepo uspelo prireditev imata največ zaslug gg. Veber in Plahutar, za kar se jima iz srca zahvaljujemo in častitamo.

— Iz Ajdovščine nam pišejo: Zima je takorekoč dokraljevala. Le parkrat je padlo nekaj snega, ki je ležal dva ali tri dni. To velja seveda samo za nizko ležeč svet, po hribih se pa drži sneg bolj trdovratno. Kakor pravim, snega v Ajdovščini je bilo doslej prav malo, zato pa tem oblastneje brije burja. Tako je včasih silna, da nam gre do kosti. Ali na drugi strani ji moramo peti hvalo, zakaj vrlo nam čisti vzduh, ki bi brez nje zaradi močvirnega sveta ne bil tako zdrav kakor je. Nebo je jasno, zrak je čist, ali kaj vse to, ko pa toliko trpimo pod laškim jarmom. Brez veljave smo, brez moči, kakor od debela odsekana veja. Kako to boli zavedne Slovence, si še misliti ne morete. Kako vas blagrujemo, ko živite pod svobodnim solncem, a obsojamo nesločnost in strankarske spore. Nezadovoljniji naj pridejo le za nekaj časa na naše mesto, pa se bodo spokorili in temeljito poboljšali. Od svobode so pijani, sami ne vedo, kaj jih boli, pa godrnjajo in zabavljajo, dasi jim ni nobene sile. — Svoje čase smo tako proti pomladi spravili v denar že skoraj ves vinski pridelek. Slednji sod, ki si potolkel po njem, je zapel. Danes pa imamo polni hram. Tako kapital mrtev leži, dohodkov ni, davki pa vsak dan večji. Lah nas gospodarsko uničuje in ubija. Pač žalostna perspektiva v bodočnost. Vse gorši od Germana je Lah. Nemec je odkrit sovražnik, Lah pa: na jeziku med, v srcu led. Vsak dan imamo priliko opazovati laško hinavstvo. Tako n. pr. je žandarmerijski poveljnik, t. j. prva inštanca državne uprave, s teboj s la prijazen in sladak ter ti zatrjuje svečano, da bo tvojo prošnjo toplo priporočil v ugodno rešitev. Napravi pa ravno narobe. Ko le ni rešitve, se obrneš osebno do prefekta, ki ti pove v tvoje veliko razočaranje, da se prošnji ne more ugoditi, ker ni potrebnih pogojev. Vidite taki so polentarji. — Brezposelnost narašča. Zda je tukajšnja predilnica omejila obratovanje. — Promet je slab. Pošte se malo poslužujemo. Sicer za korespondenco še, za pakete skoraj prav nič. Imamo dva oziroma tri pote, ki nam donajajo blago iz Trsta. Tolko za danes, pa drugič še kaj.

Vsak član Narodne radikalne stranke čita in naroči „Radikalni Glasnik“!

Tedenske vesti.

— **Kralj vojakom - novincem.** V nedeljo, dne 9. t. m. se je vršila v Beogradu v prisotnosti kralja, vojnega ministra in generalitete svečana priredba vojaških novincev. Priseglo je 4719 novincev. Kralj Aleksander je nagovoril novince tako-le: Vo-jaki-junaki! Prisega, ki ste jo danes položili, je sveta. Prepričan sem, da boste branili domovino z isto hrabrostjo, kakor naši predniki-junaki, ki so osvobodili in ujedinili domovino. Kot vrhovni poveljnik vojske vam čestitam k vašem vstopu v vrste naše vojske in vas pozdravljam.

— **Razmejitvene korekture v Sloveniji.** Te dni se je vršila v Beogradu konferenca, katere so se udeležili zunanji minister dr. Ninčić, general Milčić in predsednik razmejitvene komisije za Slovenijo, polkovnik Daskalović. Gre za obmejne korekture predvsem v občinah Rakek, Logatec, Rateče in v triglavskem pogorju.

— **Izvedba kuluka odgojena.** Vlada je odredila, da se pravilnik o kuluku za eno leto odgodi v prečanskih pokrajinah.

— **Državna podpora slovenskim rudarjem na Westfalskem.** Ministrstvo za socialno politiko je odobrilo kredit v znesku 250.000 Din za povratek naših rudarjev iz Westfalske. Del rudarjev bo vlada naselila takoj v domovini, ostali pa se bodo polagoma vračali.

— **Smrtna kosa.** 11. t. m. je umrl v Ljubljani vladni svetnik Ivan Šubic, ravnatelj srednje tehnične šole. Pokojni si je pridobil mnogo zaslug na našem kulturnem polju, zlasti pa v obrtnem šolstvu. Bil je vedno odločen narodnjak. — Isti dan je umrl v Zagrebu bivši minister Vilim Bukšeg, voditelj hrvatskih socialnih demokratov, predsednik »Saveza grafiških radnikov« in glavni ravnatelj Okrožnega zavoda za zavarovanje delavcev. Bukšeg je bil kljub svojim socialnodemokratskim načelom narodnjak. Bil je tudi član Narodnega veća. V začasnem narodnem predstavništvu je bil zastopnik socialnodemokratske stranke.

— **Izplačilo invalidskih podpor.** Na zahtevo ministra za socialno politiko je ministrski svet odobril kredit v znesku 77 in pol milijona dinarjev za izplačilo invalidskih podpor za čas od 1. julija 1923 pa do konca marca t. l.

— **Zvišanje duhovniških pristojbin.** Minister za vere je izročil finančnemu odboru narodne skupščine načrt o novih duhovniških pristojbinah za verske obrede. Po novem načrtu so stare pristojbine zvišane za 20%.

— **Bolgarska in avstrijska zverstva.** Ministrstvo za prosveto je zbralo številne fotografije, ki predstavljajo bolgarska in avstrijska zverstva za časa vojne v Srbiji.

— **Kongres političnih preganjancev.** Ob priliki desetletnice izbruha svetovne vojne se bo vršil letos meseca avgusta v Ljubljani kongres onih, ki so bili radi svojega političnega prepričanja za časa vojne preganjani od avstrijskih oblasti.

— **Meda. kongres srednješolskih profesor-lev se vrši letos v Varšavi.**

— **Kongres inženjerjev in arhitektov se vrši letos v Subotici meseca julija.**

— **Kongres hišnih posestnikov se vrši v Beogradu 28., 29. in 30. t. m.**

— **Usposobljenostni izpiti za osnovne in meščanske šole pred izpraševanja komisijo v Mariboru na drž. moškem učiteljskem se prične 23. t. m. ob 8. uri zjutraj.** Pravilno opremljene prošnje za priпуск k izpitu je treba predložiti po šolskem vodstvu okrajnemu šolskemu svetu najkasneje do 15. t. m.

— **Njegošev spomenik.** Kralj Aleksander je je naročil kiparju Meštroviću, naj izdela načrte za Njegošev spomenik in za njegovo grobnico na Lovčenu.

— **Nov dnevnik v Beogradu.** Te dni je pričel izhajati v Beogradu informativni dnevnik s slikami »Podne«. Uredništvo in uprava je v Knez Mihajlovi ulici 3.

— **Mednarodna konferenca Rdečega križa se vrši koncem aprila v Parizu.** Razpravljalo se bo predvsem o mednarodni pomoči ob priliki nesreč v posameznih državah.

— **Prebivalstvo Sarajeva znaša 60.087 prebivalcev.** Muslimanov je največ in sicer 22.474, katolikov je 19.242, pravoslavni 16.468 in židov 7458.

— **Velika rudniška nesreča.** V rudniku S. Lake City se je dogodila velika eksplozija. Tedaj je bilo v rudniku 175 rudarjev. Pri rešilnem delu je plin zadušil vodjo rešilnega oddelka, ki je prodril 2000 čevljev globoko in našel popolnoma čist zrak. Rešilno akcijo so ovirali plini. Splošno mišljeno, da so se ponesrečili vsi rudarji.

Gospodarstvo.

Belje in državno uradništvo.

Kakor znano, je sklenila vlada, dati v zakup veleposestvo Belje za dobo 50 let. Zakupna cena še ni dočena. Zdi se, da bi dobil veleposestvo v zakup oni, ki bo ponudil najvišjo zakupno ceno.

Belje spada med največje komplekse posestev. Ob razmejitvi z Madžarsko je bilo to veleposestvo razdeljeno na dva neenaka dela. Večji del je pripadel naši državi, manjši pa Madžarski. Naš del obsega 59.000 hektarjev površine in zavzema nepravilen trikot, katerega južno črto tvori Drava, zahodno pa Donava.

Veleposestvo pa ni samo velikega političnega pomena, ker je neposredno ob državni meji. Mestice Kneževac, ki leži sredi veleposestva, je oddaljeno od madžarske meje samo 5 km.

V Belju je moderna sladkorna tovarna s srednjo kapaciteto, ki pride a letno 15.000 vagonov pese. Lani je tovarna producirala 700 vagonov sladkorja, toda pod boljšimi pogoji more producirati mnogo več.

Do sedaj se je prijavilo že več ponudnikov, med katerimi je večinoma inozemski kapital, na primer angleški, ameriški, češkoslovaški, italijanski, madžarski itd. Zanimanje za Belje je razumljivo že z ozirom na vrednost posestva, ki bi pod strokovno eksploatacijo prinašalo velike dohodke. Kakor se zdi, sta najresnejša ponudnika češkoslovaški in madžarski kapital. Čehoslovaki so v glavnem zainteresirani na Belju radi sladkorne tovarne, Madžari pa radi obmejnega poštaja.

Belje je lani prineslo državi okoli 30 milijonov dinarjev čistega dobička. V merodajnih državnogospodarskih krogih menijo, da bodo Čehoslovaki in Madžari ponudili mnogo višjo letno zakupno ceno.

Tudi Zveza nabavnih združenj državnih uradnikov namerava prigrasiti svojo zakupno ponudbo. Zveza državnih uradnikov v Beogradu se je poleg akcije za zvišanje uradniških plač pričela baviti tudi s proučevanjem načinov, kako bi mogla ustvariti samostojne vire za uradnike ter je tozadevno sklenila tesno sodelovanje z Zvezo nabavnih združenj. Po medsebojnem sporazumu sta prišle uprave obeh zvez do sklepa, da bi moglo biti Beje s svojo bogato produkcijo velik blagor za uradnike, ki bi dobivali po zelo zmernih cenah najpotrebnejši živeži. Samo po dosedanjih produkciji surovega masla bi mogla vsaka uradniška družina v državi dobivati letno po 3 kg surovega masla. S povečanjem produkcije bi se naravno povečala tudi ta količina.

Ponudba zakupne cene Zveze nabavnih združenj bi znašala približno okoli letnih 40 do 50 milijonov dinarjev z ozirom na sedanji letni čisti dobiček v znesku 30 milijonov. Seveda ni izključeno, da je celo zelo verjetno da bodo inozemski ponudniki prigrasili mnogo višje zakupne cene.

Uprava Zveze državnih uradnikov in uprava Zveze nabavnih združenj, stojita na stališču, da bi morala država v tem slučaju dati prednost državnim uradnikom, ker bi na ta način prišlo posestvo Belje brezdvomno v najboljše roke in ker bi se s tem pomagalo ljudem, ki so danes v državi najbolj zapostavljeni. Tekom meseca bo sta imele che uprave plenarno sejo, na kateri bosta definitivno sklepale o tem važnem vprašanju.

Naša trgovinska mornarica.

Celokupno naša trgovinska mornarica sestoji iz 121 ladij s skupno tonažo 200.000. Društvo »Jadranska plovnitba« ima 79 ladij, društvo »Boka« 5, društvo »Rašica« 10, »Dubrovačka plovnitba« ima 12 ladij, od katerih jih je 9 za svetovno plovnitvo. Vse ladje društev »Oceania« in »Prekomorska plovnitba« vršijo prekomorski promet in znaša tonaža največje ladje 6.500. Potem so še društva »Braća Matijević« in »Oskar Dešković« ter »Braća Mitrović, London« z ladjo »Jugosloven Prvi«, ki ima to ime zato, ker je prvi plul pod našo zastavo skozi panamski prekop. Sedaj je ustanovljeno društvo »Jugoslovensko-amerikanska plovnitba« z delniško glavnico 20.000 funtov sterlingov, ki bo zgradilo novo največjo prekomorsko ladjo z 9000 ton. Vrednost celokupne mornarice znaša nad milijardo dinarjev.

Delovanje naših parobrodskih društev, zlasti prekomorskih, je zelo oteženo vsled izgube tržišne in reške luke. Velika ovira je tudi pomanjkanje dobrih pristanšč, kjer bi se moglo usidrali večje ladje in ki bi bila v dobri železniški zvezi z notranjostjo države. Poleg tega pride še velika konkurenca s strani italijanske trgovinske mornarice, ki jo podpira tudi italijanska vlada. Italijanska trgovinska mornarica vrši promet na Jadranskem morju z 270 ladjami (1.200.000 ton). Že to zadnje dejstvo bi moralo vplivati, da posvečajo naši merodajni krogi največjo skrb razvoju

in napredku naše trgovinske mornarice, ki je obenem tudi razvoj in napredek celokupnega gospodarstva naše države.

Znižanje cen.

Finančni minister dr. Milan Stojadinović je v svojem odgovoru na neosnovane napade opozicije v narodni skupščini izjavil sledeče:

V decembru 1923 so se cene vseh življenjskih potrebščin razen mesa in sadja zdatno zvišale napram cenam v januarju istega leta. Pri gradbenem materialu znaša padec cene v tej dobi 10%, industrijski izdelki pa so padli koncem I. 1923 za 20%. Kolonijalno blago je padlo v ceni za 2%. Najbolj pa so padle cene poljedelskih proizvodov, posebno žita nad 20%. Celokupni izkaz cen za šest skupin blaga izkazuje 1. januarja 1923 številko 100, 31. decembra istega leta pa 98. To pomeni, da so padle cene za 2%. Treba je voditi račune o blagu s svetovno ceno, ki se spreminja. Tudi v Ameriki in Angliji se spreminjajo cene. Draginja bi bila danes še večja, da se ni lani ustavilo padanje dinarja, ki se je pričelo I. 1922 (pod demokratičnim finančnim ministrom!).

g IV. Ljubljanski velesej se vrši letos od 15. do 25. avgusta.

g Poštni avtomobili. Ministrstvo za pošto dobi te dni iz Nemčije na račun reparacij 28 napoi tovornih avtomobilov, ki se bodo uporabili za prevoz poštne pošiljke.

g Vinogradniška šola v Klnu. Poljedelsko ministrstvo otvori na spomlad kmetijsko in vinogradniško šolo v Klnu v Dalmaciji.

g Nova ženska obrtna šola. Trgovinsko ministrstvo je otvorilo v Veliki Plani žensko obrtno šolo.

g Zavod za proizvodnjo gospodarskih rastlin so ustanovili na zagrebiški fakulteti.

g Izkoriščanje vodnih sil. Poljedelsko ministrstvo je končalo načrt za izkoriščanje vodnih sil. Načrt se predloži narodni skupščini.

g Naši gozdovi. Statistični podatki ministrstva za šume in rude izkazujejo 7.500.000 ha šumske površine, in sicer: listnate šume 5.250.000 hektarov, igličevje pa 1.750.000 ha. Lani se je produciralo okoli 7 milijonov kubičnih metrov lesa. V inozemstvo se je izvozilo za 850 milijonov dinarjev, deloma surovin, deloma tesnih izdelkov.

g Nov izvor mineralne vode. V Vrnjačkoj Banji so našli nove izvore tople mineralne vode. Ministrstvo za narodno zdravstvo je poslalo tja posebno komisijo, da preišče nove izvore.

g Izvoz naše živine. Lani se je izvozilo preko Soluna na Grško in Orijent okoli 3.000.000 ovč, koz in jagnjet v vrednosti 240.000.000 Din.

g Izvoz sliv. Iz naše države se je izvozilo v pretekli sezoni 42 milijonov kg suhih sliv v vrečah in 6 milijonov kg v zabojih. Naiveč se jih je izvozilo v Nemčijo.

g Izvoz tobaka. Izvozni kontingent tobaka znaša 5 milijonov kg. Tobak je prvovrsten ter se bo prodal po povoljni ceni in zelo uspešno.

g Število denarnih zavodov. Koncem I. 1922 je bilo v naši državi 641 denarnih zavodov s 392 podružnicami v državi in v inozemstvu.

g Češkoslovaška banka v Zagrebu. V kratkem se ustanovi v Zagrebu banka s sodelovanjem češkoslovaškega kapitala. Ta banka se bo pezneje združila s češkoslovaško banko v Daruvaru.

g Naša trgovina s Češkoslovaško. Meseca januarja t. l. je uvozila Češkoslovaška iz naše države za 26 in enčetr milijonov češkoslovaških kron blaga, t. j. 324 odstotkov vsega češkoslovaškega uvoza. Naša država le v tem pogledu na 7. mestu. Nasprotno pa je naša država v januarju uvozila iz Češkoslovaške za 33 in enčetr milijonov Kč, t. j. 4.15 odstotkov vsega češkoslovaškega izvoza. Naša država je v tem oziru na 6. mestu. Skupni uvoz Češkoslovaške v januarju je znašal 800.8 milijonov Kč, izvoza pa 800.3 milijone Kč.

g Uvoz premoga in koksa iz Češkoslovaške v našo državo je znašal lani po podatkih češkoslovaškega centralnega statističnega urada 23.078 ton črnega premoga in 22.426 ton koksa. L. 1922 se je uvozilo iz Češkoslovaške samo 9000 ton.

g Češkoslovaški hmelj. Lani je znašal pridelek hmelja v Češkoslovaški 60.883 stotov (po 50 kg).

g Madžarska vina v Češkoslovaški. Po madžarskih statističnih podatkih je kupila Češkoslovaška v I. 1923 nad 27.923 hektolitrov vina, od katerega je prevzela Slovaška 21.124 hektolitrov. Letna vinska produkcija na Slovaškem znaša 300 tisoč hektolitrov. Na Madžarskem kupljena vina so večinoma rdeča.

g Znižanje cene češkoslovaškemu špiritu. Po poročilih iz Prage so se znižale cene špiritu od 450 Kč na 400 Kč na debelo in od 5.50 Kč na 5 Kč liter v podrobni trgovini.

g Trgovinska pogodba med Češkoslovaško in Italijo. V Rimu so bile te dni izmenjane ratifikacijske listine glede trgovinske pogodbe med Italijo in Češkoslovaško. Ratificirane so tudi konvencije glede uporabe tržaškega pristanišča s strani Češkoslovaške.

g Največje povojno posojilo. Japonska je dobila v New Yorku 150 milijonov dolarjev poročila po 6 in pol odstotka z emisijskim kurzum 93 in pol odstotka, v Londonu pa 25 milijonov funtov po 6 odstotkov z emisijskim kurzom 87 in pol odstotka. Skupni znesek znaša 1250 milijonov zlatih frankov. Japonska bo s tem posojilom financirala naročila za obnovitvena dela.

g Draginja v Franciji. Cene življenjskih potrebščin v Franciji so se takom zadnjega pol leta dvignile povprečno za 30—40 odstotkov. Vsled novih davkov se bodo cene še povišale.

g Kovan derar v Rusiji. Ruska sovjetska vlada bo dala kovati bakren drobiž po 1, 2 in 3 kopejke, srebrni drobiž pa po 10, 15, 20, 50 in 100 kopejk. Do 1. januarja 1925 bi moralo biti nakoovanega drobiža za 100 milijonov rubljev.

g Ruski izvoz surovin. Lani je Rusija izvozila (v zlatih rubljah): lanu 11.206.000, lanenih odpadkov 1.645.000, konopije 1.559.000, kož 4.500.000, konjske žime 2.605.000, nepredelanih ščetin 3.637.000, črev 1.172.000.

g Zvišanje železniških tarifov na Madžarskem. S 15. t. m. se zvišajo na madžarskih železnicah tarifi za prevoz potnikov, prtljage in psov. Tarifi se zvišajo za 30 odstotkov.

Socijalni vestnik.

s Proračun osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, ki vodi zavarovanje delavcev v vsej državi kot avtonomna ustanova, je izdelal letošnji proračun, ki izkazuje potrebe za 6.599.552 D, t. j. za 489.402 D več nego proračun za leto 1923. Potrebščine vsebujejo trošek za osebo v znesku 5.249.552 Din, stvarne stroške 950.000 Din, izredne stroške 100.000 Din, stroške za sodišča delavskega zavarovanja 50.000 Din in komisijske stroške v slučaju nezgod 250.000 Din. Osrednji zavod za zavarovanje delavcev ima med drugim nastavljenega 1 generalnega ravatelja, 4 ravatelje in 10 načelnikov. Poslovna organizacija urada je razdeljena na 4 oddelke: splošni, pravni, strokovni in finančno-gospodarski. Od osebnih izdatkov je največja postavka za dotacijo pokojninskemu skladu, ki znaša 20% celokupnih dohodkov uslužbenca, t. j. 693.540 Din. Potni stroški, dnevnice in nagrade članom samoupravnih organov znašajo okoli 32.000 Din, tako da bi 6 proračunskih ravnateljskih sej stalo 210.000 D. Stroški za glavno skupščino so predvideni z vsoto 250.000 Din. Med stvarnimi potrebščinami je največja postavka za pisarniške potrebščine, ki znaša 400.000 Din. Za stanarino uradnih poslovanj je proračunjena vsota 200.000 Din. Ta proračun je odobrila glavna skupščina Osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Želeti bi bilo, da se v bodoče v interesu zavarovancev gotovi izdatki precej znižajo.

s Pomanjkanje poslov na kmetih. Iz raznih krajev Slovenije prihajajo poročila, da primanjkuje poslov, oziroma delavcev. Ta poročila z ozirom na sedanje razmere v mestih, kjer je vedno več brezposelnih niso ravno preveč razveseljiva, ker kažejo temno stran naših socijalnih razmer. S kmetov hoče dandanes vse v mesta in tovarne, doma pa je vedno večje pomanjkanje kmetijskih delavcev in delavk. Bilo bi dobro, da se naše oblasti malo pozanimajo o kvaliteti raznih brezposelnih, kajti med njimi so tudi taki, ki raje uživajo brezposelnost, kakor pa da bi se lotili dela izven mest. Na vsak način pa bo treba odpraviti nezdravemu pojavu pomanjkanja poslov na kmetih.

s Gibanje delavskih moči v Beogradu. Na beografski borzi dela je bilo lani prijavljenih 55.828 delavcev napram 35.527 v I. 1922. Borza dela je iskala 41.934 delavcev napram 34.136 v letu 1922.

s Borja za osemurni delavnik v Nemčiji. Berlinske strokovne organizacije so proglasile energičen boj proti vpeljavi deveturnega delavniška. Srečeta je bila resolucija o solidarnosti vseh delavcev, ki nočejo priznati deveturnega delavniška. Nadalje se je sklenilo, da se mora pomagati s prostovoljnimi prispevki vsem onim, ki so bili v tem boju izprti od dela. Ugotovilo se je, da je sedaj v Nemčiji okoli 300.000 delavcev, ki so bili radi odpora proti deveturnemu delavništvu izprti ali odpušteni.

E. M. Laumann — Raoul Bigot:

Skrivnostna snov.

(Roman.)

(Nadaljevanje.)

Nastal je molk, kajti predsednik republike je zamahnil z roko, kot bi hotel odriniti proč od sebe tako odgovornost.

Debata je bila končana.

— In kako hočete obvestiti te ljudi, da se je Francija uklonila? je vprašal predsednik republike.

— Z marconigramom, ki ga spustimo iz Eiffelovega stolpa in ki bo imel dve besede: »Francija privoljuje.«

— Kakšen škandal! Kakšna sramota! je dejal minister mornarice.

Težak molk je sprejel to srdito opombo. Vsi, ki so prisostvovali posvetovanju, so čutili, da je bil utis škandalozen in sramoten za slavno deželo, ki je zmagala v toliko bojih in je morala sedaj ubogati peščici pustolovcev. Toda jasni in točni stavki ministra notranjih zadev so še doneli v ušesih vseh in niso dopuščali nobene druge pametne rešitve.

Ob eni uri je Eiffelov stolp spustil v noč obe besede, ki so naznanjale poraz Francije.

Ob eni uri trideseti minuti je zaklenjen in zapečaten tovorni avtomobil zapustil Narodno banko. Vodila sta ga dva moža. Naglo jo je zavil po cesti proti Chartresu in od tam v senonški gozd na križišče. Tam sta oba moža, kot jima je bilo dano povelje, zapustila voz s prižganimi lučmi in se usedla v drugi avto, ki jima je sledil iz Pariza. Ta voz se je takoj obrnil in se odpeljal nazaj v glavno mesto.

Dvajset minut po njegovem odhodu sta prilezla iz grmovja dva možaka, oblečena kot avtomobilista. Oči sta imela zakrite z velikimi, očali, ugasnila sta luči, natanko pregledala voz v svitu žepnih svetilk, se prepričala, koliko je bencina v njem in šla v grmičevje, iz katerega sta prilezla, po bencinske sode. Nadolnila sta rezervoar do vrha, spet prižgala reflektorje in se odpeljala iz gozda ven. Tu sta ugasnila luči in avto je izginil v noči in nevihti.

II. Šiba sveta.

Naslednji dan po tem dogodku je Francija občutila, kako zelo se je bila ponižala in pomirjeno javno mnenje se je obrnilo proti onim, ki so ubogali skrivnostnemu povelju. Sicer bi pa nezadovoljstvo bilo prav isto, če bi bila vlada odklonila zahteve in povzročila nove katastrofe. Razen tega je pa treba poudariti, da svetovno časopisje ni molčalo o tej zadevi. Za izraženim sožaljem se je skrivala rezka in kruta ironija. Nekateri listi so celo spraševali, kam je prijadrala Francija l. 1914 in 1918. Skoraj napadali so jo, da je postala žrtev čisto navadne tolpe požigalcev in morilcev. Ton k temu koncertu so dajali nemški časopisi.

Naenkrat pa je čisto navaden telegram zalezel te komentarije in privedel ves svet k mnogo jasnejšemu razumevanju stvari.

Vrsta je prišla na Italijo, ki je bila pozvana, naj plača sto milijonov pod enakimi pogoji, kot jih je morala plačati Francija.

To pot je vsakdo moral verjeti in še isti dan, ko je urad Havas priobčil brzojavko, se je Escander odpeljal proti polotoku. Njegov prvi članek je bil presenetljiv.

Hočemo ga objaviti v celoti:

»Pred tremi dnevi si mal pastir, ki je pšel koze na obronkih Ligurskih Alp, ni mogel predstavljati, da je prisostvoval neke vrste

glavni skušnji katastrof, s katerimi grozijo ne, znani banditi.

Bilo je toplo in jasno — krasen solnčni dan. Komaj čuten vetrič je lahno zibal listje, škržati so cvrčali in pastir je v sladkem vonju solnčnega dne občutil neko mirno zadovoljnost, ki si je ni znal razlagati.

Nenadoma pa je nebo zatemnelo. Pokazal se je na njem kake štiri kilometre in dvesto metrov dolg črn ali skoraj črn trak, imel je točne obrise in se polagoma razširjal po modrem nebu, ki je ostalo popolnoma jasno okoli te nenavadne pege.

Šele tedaj pa se je po preteku nekaj minut pojavila prikazen. Ni bilo mogoče videti stvari, ki je povzročevala to senco. Pod njo se je zrak zgostil in iz tega umetnega oblaka je začel lahno naletavati sneg in nato mali drobci ledu. Preplašeni pastir se je pričel tresti od mraza, koze so meketale in zaman iskale pribežališča. Nato pa je, spet brez vsakega vidnega vzroka, prikazen izginila na mah. Izgledalo je, kot bi se bila senca ovila okoli same sebe in pastir, ki ga je bilo vedno bolj strah, je začutil, da temperatura spet narašča. Od vse prikazni so ostala samo mokra tla, malo snega po kotanjah in vejicah, in še ta je kmalu zginil.

Pastir pa je preplašen, kot njegova čreda, bežal z njo v dolino, naglo molil k Madoni in stiskal svoj škapulir na prsa.

Naslednji dan so ob isti uri prinesli kralju čuden poziv, ki so ga iz neznane točke poslali potom brezžične telegrafije.

Ni mi znano besedilo tega poziva, ki je prišel iz skrivnostnega vira, kajti je tajnost, toda sklepa se lahko iz nesreč, ki so zadele Francijo, da grozi isto Italiji, ako ne plača zahtevane vsote.

Če primerjamo uro in dan, opazimo, da je bil poziv poslan kralju naslednji dan, potem ko je bil pastir prisostvoval prikazni, ki ga je prestrašila. Lahko torej postavimo hipotezo, da je pastir videl nov poskus pogubonosne moči, ki jo imajo banditi v posesti, kajti to pot niso uporabili ognja z uničujočim plamenom, temveč strašen mrz, ki vse pomori in uniči.

Izdano je bilo geslo: molk za vsako ceno, ljudstvo ne sme ničesar zvedeti. Silno skrbno so skušali stvar prikriti.

Že dolgo časa so pripravljali veliko slavnost v mestu Civita Vecchia. Kraljica in kraljevi otroci bi se je morali udeležiti in so se je tudi udeležili.

Po vsem srečnem mestu je vladalo veselje. Godbe, pevci, lepa smejoča se dekleta v svetlih oblekah in možje, krasni kot antični kipi so se s sukno na ramah sprehajali po mestu. Na korzu so se vozile razložne kočije, okrašene s cvetjem. V njih so sedele lepe žene, katerim je veselo ljudstvo metalo cvetja. Solnce je žgalo s svojimi žarki na to glasno veselje in v daljavi je morje, modro kot nebo, pelo svojo pesem ob obrežju.

Zvečer bi se morala vršiti velika reduta v Kursaalu in prižgati umetni ogenj na morju. Toda vsa ta vesela množica se je razkropila z enim samim udarcem.

Nad narodom, ki je bil pijan od življenjskega veselja, se je razgrnil nenadoma črn oblak, ki je prestregel solnčne žarke. Prikazen je zakrila ves del mesta, v katerem se je vršila slavnost, zavel je ledenomrzni vihar in vzbudil najprej začudenje, potem strah, nato

pa paniko. Izven ogrožene ploskve je pa mogel začuden narod opaziti, da se nič ni spremenilo, pekoče solnce je sijalo kot prej in cvetlice so cvetele naprej.

Široka črna pega, ki je bila ostro začrtana v nebo, se je začela počasi spuščati na mesto kot svinčen pokrov in nastal je strahovit mrz, kot ga še nikoli niso imeli v tej blaženi deželi. Voda je zmrznila, cvetje je na mah uvelo na svojih pecljih, drevje je izgubilo svoje listje in se pokrilo z ivjem, nato pa so začele padati lahne snežinke, kot bi naletavali beli metulji, in tenki in ostrí drobci ledu, enaki iglam, ki so še povečali smrtonosni mrz.

Množica je v svojem blaznem strahu mislila, da bo prišla ena onih strašnih katastrof, kakor je opustošila Sicilijo; prikazen so smatrali mnogi za kake vrste opozorilo na strašen potres.

Kraljico so kljub njenemu protestu spravili s kraljevimi otroci na vlak, ki so ga postavili v naglici.

Množica je v svojem strahu pribežala v cerkve, ko so bile te polne, je drsala po kolenih pred njimi. Ženske so se začele na glas spovedovati svojih grehov. Moški pa, meščani kakor kmetje in zagoreli mornarji, so kazali isti strah, ki je že mejil na blaznost.

Vsi drugi so pa bežali, kar so jih nesle noge. Na oglu Garibaldijeve ulice in ulice sv. Januarja sem sam videl, kako sta trčila drug ob drugega dva toka beguncev. Tu so pobrali petdeset let mladih in nad sto ranjencev. Bilo je strašno.

Tako se je glasil prvi Escandrov brzojav. (Nadaljevanje sledi.)

Izpred sodišča.

Štefanovič obsojen.

11. t. m. se je zagovarjal pred deželnim sodiščem odgovorni urednik tednika »Radikal« Ljub. Štefanovič radi častikraje. V 4. številki »Radikala« je bil prav nesramno napaden gospod Ljub. Jurkovič in sicer samo iz jeze in maščevalnosti, ker je prevzel po odstopitvi Emila Štefanoviča posle glavnega tajnika NRS. Pod naslovom »Boli jih trebu« je »Radikal« očital g. Jurkoviču razna nečastna dejanja. Imenoval ga sicer ni naravnost z imenom, ampak ga je označil kot črnega Dalmatinca, ki piše v »Radikal« in ga tako opisal, da je moral vsak, kdor ga pozna, vedeti, da je ta ostuden napad naperjen proti g. Jurkoviču. V isti številki »Radikala« je bil prav tako iz maščevalnosti, ker je bil Emil Štefanovič odslovljen iz službe tajništva NRS, iznešen proti g. dr. Azmanu napad, da se Jadranska banka vmešava v politiko in celo v državno upravo. Gospod dr. Azmanu je očital »Radikal«, da hoče preskrbeti v ministristvu službo neki svoji prijatelji zato, da bi ga potem informirala o valutnem stanju in o vseh denarnih akcijah in transakcijah države, katere bi lahko potem uspešno izkoristil v svoje svrhe. »Radikal« je torej očital g. dr. Azmanu polzku izkoriščanja državnih finančnih akcij v privatne bančne svrhe na škodo države.

Obtoženi odgovorni urednik »Radikala« Ljub. Štefanovič pa se je, ko je bilo treba svoja nesramna očitanja opravičiti, umaknil za običajni zagovor, da nobenega teh člankov ni videl in ne čital in da še celo dotične številke »Radikala« ni dobil na vpogled. Ljubomir Štefanovič je bil po tej izjavi obsojen zaradi zanemaranja dolžnosti odgovornega urednika na 200 Din denarne globe, ali v slučaju neiztirljivosti na 24 ur zapor. Poleg tega mora »Radikal« objaviti razsodbo.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.

Urednik: Ivan Podržal.

Odg. urednik: Ivo Kisovec

Tiska »Zvezna tiskarna«.

Likvidacija odbora za prenos judenburških žrtv.

Imenovani odbor je dovršil svojo začrtano nalogo.

Po pregledu vse računov in zlasti vseh odpisanih in vrnjenih nabiralnih pol se je po sopodpisanih pregledovalcih računov ugotovil sledeči denarni promet:

celokupni dohodki so znašali 103.325,80 D
od katerih odpade na nabiralne pole 79.228,75 «
in na druge prispevke 24.097,05 «

Skupni stroški prevoza in pogreba so dosegli 77.457,22 «

25.868,58 D

Preostanek 25.868,58 se porazdeli po ključu enakosti med dve vdovi in 3 sirote po ustreljenih žrtvah a 4500 D. Tretji zopet omoženi vdovi se v počaščenje spomina ustreljenega moža prizna enkratna podpora v znesku 1500 D. 1868,58 oziroma obresti tega zneska se določijo za vzdrževanje in vsakoletno okraševanje grobišč. — Izkupiček od izdanih razglednic in neki še neiztirjani dolg se odstopi deloma Udruženju vojnih invalidov, deloma Šavezu dobrovoljcev v Ljubljani za pripadnike bivšega 17. p. p.

Knjige in računi so bili pregledani po podpisanih pregledovalcih računov in je bila ugotovljena tudi popolna pravilnost in skladnost vpisov ter se je blagajniku in odboru izrekel absolutorij.

Odboru je onemogočeno izreči vsakemu posamezniku zahvalo za nabiranje in darovanje prispevkov in za drugo gmotno in moralno podporo. Tudi je nemogoče obelodaniti imena zelo velikega števila darovalcev. Večino prispevkov so tvorili drobni dohodki in prispevki iz vrst našega priprostega naroda, tako, da je to pomembno vsenarodno manifestacijo omogočil naš priprosti človek, ki je s tem dokazal, da zna ceniti in spoštovati žrtve za našo svobodo in da je zato vredne svobode.

Tiha sreča vdov in sirot, ker kosti njih najdražjih mož in očetov počivajo v blagoslovljeni domači zemlji, naj bo vsem darovalcem najčistejša zahvala. Za požrtvovalnost naj jim bo plačilo zavest, da je bil njih trud posvečen velikim mislim svobode stoletja teptanega naroda.

Predsednik:

Dr. Tone Jamar, l. r.

Pregledovalca računov:

M. Osana, l. r.

•Blagajnik:

Fr. Kramar, l. r.

A. Bevc, l. r.

Tragedija na skrajnem severu.

Pred dobrim tednom so justificirali na Herschel Islandu na skrajni severozapadni kanadski obali, dva Eskima. Oba Eskima sta bila obtožena, da sta umorila nekega kanadskega policaja. Eden od obtožencev je bil član še ne civiliziranega eskimskega plemena. Umor je bil pravzaprav posledica korporalovega ljubezenskega romana. V tem romanu je igrala glavno vlogo neka eskimska lepota, ki je bila že zaročena z nekim mladeničem svojega plemena, vendar pa je del Eskimov stal na strani kanadskega korporala. Najbrže jim je šlo za to, da bi se prikupili policiji. Drugi Eskimi, med njimi tudi oba obtožena, so pa bili proti zvezi britanskega policaja s članico eskimskega plemena. Vnel se je ljut boj, v katerem sta padla dva belokožca in štirje Eskimi. Kanadska policija je zahtevala sodno zadoščenje. Oba obtožena sta bila obsojena na vislice. Justifikacijo so odlagali, ker so dvomili, če se morejo Eskimi soditi po načinu civiliziranih narodov. Kanadska vlada pa je zahtevala njuno usmritev. Oba obsojenca sta bila drugi dan obojena. Sedaj so pomnožili število policajev in nikdar več ne sme noben policaj pogledati kake lepe eskimske ženske. Ni izključeno maščevanje Eskimov, ki so sicer dobročutni ljudje, ki pa v jezi pozabijo na vse svoje civilizirane pojme.

Zvezna knjigarna

Marijin trg 8 Ljubljana Marijin trg 8

Zbirke pesmi:

I. Albrecht: Slutnje	broš. 6.—	Din	vez. 8.—	Din
J. Glaser: Pohorske poti	6.—	"	8.—	"
Igo Gruden: Narcis	10.—	"	12.—	"
Igo Gruden: Primorske pesmi	10.—	"	12.—	"
Tagore-Gradnik: Vrtnar	20.—	"	23.—	"

Zahtevajte cenik!

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

STOEWER RECORD

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo Lud. Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica šte. 6/1.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfsova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah

Moderna knjigoveznica.

Jadranska Banka d.d. Beograd

Centrala (začasno) Ljubljana.

Delniška glavnica: Din 60.000.000 — Rezerva Din 32.515.000 —

Podružnice:

Beograd
Bled
Cavtat
Celje
Dubrovnik
Ercegnovi

Jelsa
Jesenice
Korčula
Kotor
Kranj
Ljubljana
Maribor

Metković
Prevalje
Sarajevo
Split
Sibenik
Zagreb

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Amerikanski oddelek. = Potniški urad.

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar.

AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUZNA AMERIKA: BANCO YUGOSLAVO

DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

AFILICIJA: FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih

—:—: sveta in se peča z vsemi bančnimi posli. —:—:

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino
R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke. parhent, belo, pisano in rujavo platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros - cene.